

ESITTELYJÄ JA ARVIOITA

NORDISM OCH STATSKUNSKAP: INFORMATION OM OCH SYNPUNKTER PÅ DET NORDISKA STATSVETARFÖRBUNDET

D a g A n c k a r

Syftet med denna korta uppsats är informativt. För några månader sedan grundades ett nytt nordiskt samarbetsorgan på vetenskapens område, ett organ som gäller just den disciplin den övervägande delen av denna tidskrifts läsare upplever vara sin. Det nya organet heter Nordisk Forbund for Statskundskab — Nordic Political Science Association (NOPSA), och det har karaktären av en federation som innefattar de statsvetenskapliga föreningarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. En viss information om detta nya förbund har gjorts tillgänglig för Statsvetenskapliga föreningens medlemskår redan tidigare i ett par sammanhang,¹ men då denna information till följd av omständigheterna har varit ganska flyktig och preliminär, har det inom Statsvetenskapliga föreningens styrelse ansetts önskvärt att åstadkomma en mer utförlig och kommenterande presentation av det som sig tilldragit haver. Den text som följer är ett försök från min sida att tillmötesgå detta önskemål.

1. NOPSA: tillkomst och organisation

Den första fråga man ställer sig inför förbundets tillkomst är om denna nyorganisation verkligen har en funktion att fylla, eller om den är en onödig utväxt på ett även annars tillräckligt grenrikt träd. Frågan är vanlig i sammanhang som dessa, och det är givetvis sant att överorganisation och byråkratiska institutionaliseringar inte i och för sig är något att eftersträva. Emellertid torde det vara tämligen klart att detta initiativ inte är ett självändamål utan att det framsprungit ur reella behov som aktualiserat mer formella samarbetsramar. Egentligen kunde man säga att förbundet motiveras såväl av det som hittills hänt som av det som inte hänt.

Med denna kanske litet effektsökande formulering vill jag peka på det faktum att det sedan länge funnits samarbetsformer som inte kunnat inordnas i

en institutionell ram, samtidigt som det funnits mer latenta samarbetsbehov som kräver en sådan ram för att ta sig manifesta former. För den förra typen av behov torde det vara tillfyllest att här framhålla att redaktionskommittén för de nordiska statsvetenskapliga föreningarnas gemensamma årsbok *Scandinavian Political Studies (SPS)* har fått lov att utan egentliga fullmakter utöva initierande och koordinerande funktioner, som bl.a. gällt en så viktig fråga som anordnandet av de regelbundet återkommande nordiska statsvetarkonferenserna. För den senare typen av behov kan vi peka på det ofta påtalade faktum att den nordiska statskunskapen inte tagit tillvara de unika möjligheter till komparationer mellan nationella system som de nordiska länderna erbjuder,² en försummelse som inte är så lätt att reparera på inofficiell och formlös basis. Många fler omständigheter kunde framhållas som understryker betydelsen av ett i viss mån överordnat och samordnande nordiskt statsvetarorgan.³

De första konkreta stegen i denna riktning togs i samband med ett förstärkt möte av redaktionskommittén för SPS i Bergen i maj 1975. Deltagarna beslöt anhängiggöra frågan i de nationella föreningarna och be dessa utse sina representanter i styrelsen för ett eventuellt nordiskt förbund. Ärendet har därefter avancerat i rask takt, och den tidtabell om vilken man preliminärt kom överens i Bergen har kunnat hållas. Professor Stein Rokkan gavs då i uppdrag att inkomma med ett förslag till stadgar för förbundet och att inkalla ett konstituerande möte i Aarhus i samband med den fjärde nordiska statsvetarkonferensen i augusti. När detta möte avhölls med representanter för samtliga fem medlemsföreningar valdes Rokkan till interimistisk ordförande i förbundet med uppgift att sammankalla det första egentliga styrelsemötet. Detta möte avhölls i Stockholm den 20—21 december 1975. I samband med det ovan nämnda konstituerande mötet i Aarhus behandlades det av Stein Rokkan uppgjorda förslaget till förbundsstadgar, som efter införande av smärre ändringar godkändes och förelades de nationella föreningarna för ratificering.⁴ Sedan stadgarna under hösten ratificerats av samtliga föreningar kunde förbundet vid det nyssnämnda mötet i Stockholm inleda sin egentliga verksamhet, till vilken vi snart skall komma. Innan så sker är det dock på sin plats med en kort redogörelse för de stadgebestämmelser som gäller förbundets organisation.

Det första vi då har att notera är att stadgebestämmelserna har en begränsad giltighetstid, som utlöper i och med den femte nordiska statsvetarkonferensen i Bergen 1978, då bestämmelserna skall överses och revideras i enlighet med de förslag de nationella föreningarna eventuellt kan tänkas väcka. De stadgar som nu gäller är alltså interimistiska. Förbundets styrelse är nio man stark, och den består av två representanter för föreningarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige, vartill kommer en representant för Island. De nationella föreningarna har till sina representanter i förbundets styrelse utsett följande personer:

Mogens Pedersen	—	Dansk Selskab for Statskundskab
Gunnar Sjöblom	—	»
Olafur Grimsson	—	Felagsvisindafelag Islands
Stein Kuhnle	—	Norsk Statsvitenskapelig Forening
Henry Valen	—	»
Nils Elvander	—	Statsvetenskapliga Förbundet
Olof Ruin	—	»
Dag Anckar	—	Valtiotieteellinen Yhdistys/ Statsvetenskapliga föreningen
Pertti Pesonen	—	»

Styrelsen väljer inom sig ordförande, vars mandatperiod är tre år. Omval är inte möjligt, och en gentlemannaöverenskommelse — som visserligen inte explicit inskrivits i förbundsstadgan — är att valet av ordförande följer en rotationsprincip, där de olika medlemsländerna i tur och ordning innehar ordförandeposten. Den nyssnämnda överenskommelsen säger också något om hur denna rotationsprincip skall förverkligas: tanken är att ordförandeposten tillfaller det land som står i turen att arrangera närmast följande nordiska statsvetarkonferens. I konsekvens härmed valdes professor Henry Valen (Oslo) till förbundets förste ordförande, och han innehar sitt mandat till utgången av år 1978, då Finland, som står i turen för konferensvärdskapet 1981, övertar ordförandeposten. Styrelsen tillsätter också en förbundssekreterare, vars mandatperiod likaså är tre år. Omval är här möjligt för en period. Lektor Kjell Eliassen (Aarhus) valdes till förbundets förste sekreterare, och han innehar följaktligen sin position till utgången av år 1978.

Det åligger styrelsen att utse medlemmar till olika eventuella utskott och projektgrupper. Redaktionskommittén för SPS utgör dock ett undantag från denna regel; medlemmarna i kommittén skall som tidigare utses av de nationella föreningarna.

Förbundet är upprättat med följande syftemål: a) att utge samnordiska publikationer; b) att organisera samnordiska konferenser, arbetsmöten och forskarkurser; c) att etablera nordiska forskargrupper; och d) att koordinera det nordiska samarbetet inom ramen för ECPR och IPSA. När jag nu går att behandla dessa verksamhetsformer kommenterar jag i första hand de aktiviteter som gäller forskargrupperna och forskarkurserna, eftersom det är på dessa punkter som konkreta nya åtgärder redan satts in. Beträffande övriga aktiviteter tillåter jag mig vara mera kortfattad.

2. Mot komparativ samnordisk forskning: tre små steg

Tanken att etablera samnordiska forskargrupper är som sagt inskriven i förbundets stadgar, och det är kanske ett rimligt påstående att förbundet ser främ-

jandet av dylika gruppers tillkomst och verksamhet som en helt central ny samarbetsform. Att konkretisera denna tanke är emellertid inte alldeles lätt, och de problem som här aktualiseras har i första hand att göra med kriterier och struktur, d.v.s. med frågan enligt vilka kriterier förslag till grupper skall prioriteras och hur gruppernas personsammansättning skall bestämmas.

Vad den första frågan beträffar kom styrelsen efter ingående diskussioner fram till tre kriterier, av vilka ett är övergripande och de två andra är alternativa. Det övergripande kriteriet gäller projektarbetets inriktning som bör vara nordiskt orienterat och komparativt till sin uppläggning. Man beslöt alltså här profilera förbundets verksamhet i nordisk riktning, och på så sätt undvika konkurrensförhållanden till andra existerande samarbetsorganisationer, i främsta hand ECPR. De andra kriterierna gäller forskningstraditioner, där man menar att förbundet dels borde gå in för att främja syntesansatser på områden där starka nationella insatser gjorts men där det komparativa och sammanfattande greppet ännu saknas, dels även borde gå in för att initiera forskning på obearbetade områden som upplevs vara viktiga och sålunda skapa traditioner på dessa områden. Initiativ till etablerandet av sådana grupper kan tagas såväl av förbundet som av enskilda forskare eller institutioner i de nordiska länderna, och förbundet stöder i mån av möjlighet de initiativ som förbundet med ledning av ovannämnda kriterier upplever vara meningsfulla och ändamålsenliga.

Beträffande gruppernas strukturella utseende nådde man fram till en överenskommelse som förutsätter dels att grupperna innefattar representanter för minst tre nordiska länder; dels att antalet representanter för ett enskilt land inte överstiger två. Det förra villkoret motiveras av den övergripande samnordiska och komparativa aspekten; det senare av en önskan att hålla gruppernas storlek inom rimliga gränser och möjliggöra samfälliga outputprestationer från hela gruppens sida (t.ex. en bok eller ett specialnummer i en tidskrift). Konkret innebär detta att gruppernas storlek kan variera mellan 3—10 personer, varvid det sistnämnda alternativet då förutsätter två deltagare från samtliga länder, Island inberäknat. Det troliga är att grupperna normaliter kommer att innefatta 6—7 personer.

Med stöd i ovanstående principer beslöt styrelsen för år 1976 ingå med ansökan om medel för upprättandet av tre forskargrupper. Fyra grupper var föreslagna, men ett av projekten ansågs inte fylla kraven på övervägande nordisk orientering, och lämnades därför utanför. De tre grupper som styrelsen beslöt upprätta är följande:

- (1) *Sociala och politiska förändringar i de nordiska länderna* (förslagsställare Frank H. Aarebrot);
- (2) *Komparativ utrikespolitik* (förslagsställare Ib Faurby);
- (3) *Ändringar i partistruktur och masspolitik i de nordiska länderna efter 1945* (förslagsställare Henry Valen).

Vad detta upprättande konkret innebär är att förbundet hos Nordiska Kulturfonden ansöker om medel för gruppernas arbetsmöten. Förutsatt att dessa medel beviljas aktualiseras frågan om gruppernas sammansättning, och den kan bli nog så kinkig i de ingalunda oväntade fall att många intressenter från ett och samma land anmäler sig. Det bästa vore givetvis att dylika personfrågor kunde lösas på nationell nivå, men det slutliga avgörandet ligger nog åtminstone i formell mening hos förbundets styrelse. Som ordförande för grupperna kommer förslagsställarna att fungera, och meningen är att grupperna skulle kunna sammankomma till sina första möten hösten 1976, vilket innebär att de borde konstitueras ännu före sommaren. Forskare i Finland vilka har intresse av en eventuell medverkan i sådana grupper borde därför meddela om detta till Statsvetenskapliga föreningen, som har all anledning att uppträda aktivt och bevaka medlemskårens intressen. Det ideala vore givetvis att uppnå maximal finsk representation i alla tre grupper (d.v.s. sammanlagt sex finska statsvetare), och sålunda garantera att Finlands insats från första början blir fullödlig.

Att man kanske ändå har litet svårt att känna en omedelbar och stark entusiasm inför etablerandet av dessa grupper sammanhänger med två omständigheter, som jag något skall kommentera.

Den första omständigheten har att göra med vad vi litet provocerande kunde kalla den elitistiska faran, d.v.s. risken att det nordiska statsvetenskapliga samarbetet blir en angelägenhet för bara ett fåtal privilegierade personer som beredes tillfälle till resor och sampublicationer. Grupperna opererar ju på en smal personbas, och då grupperna dessutom åtminstone till en början är förhållandevis få, kommer de att engagera mycket smala segment av den nordiska statsvetarkåren — risken att NOPSA antar lika osympatiskt slutna drag som t.ex. IPSA är uppenbar. Emellertid var man inom styrelsen nogsamt medveten om detta och som preventiva motåtgärder uppdrogs två handlingslinjer. Dels framhölls att ingen forskargrupp kan påräkna ett s.a.s. evigt liv i dessa sammanhang: meningen är att grupperna skall avlösa varandra i tämligen snabb takt, och grupper som inte visar sig fungera effektivt kan ingalunda påräkna ett fortsatt stöd för sin verksamhet från förbundets sida. Antalet samtidigt fungerande grupper är inte heller underkastat andra begränsningar än de som de ekonomiska realiteterna uppställer. — Å andra sidan pekade man på möjligheten och önskvärdheten av att vidare kretsar inom resp. land kunde knytas till ifrågavarande forskningsprojekt på ett inofficiellare plan. Hur detta konkret skall ske är dock en öppen fråga, som inte är alldeles lätt att lösa. För Finlands del öppnar sig kanske vissa möjligheter härtill, om de nationella och på inofficiell basis verkande grupper som Statsvetenskapliga föreningen sökt etablera verkligen träder i funktion.⁵

Den andra omständigheten har att göra med det onekligen ringa intresse som tanken på samnordiska forskargrupper hade väckt. Som nämnts förelåg

nu endast fyra förslag från två länder, och även om informationen om möjligheten att bilda grupper säkert var bristfällig i detta första skede var antalet förslag ändå överraskande litet. En konsekvens av detta är att de första grupperna inte täcker stora segment av politikforskningens område — de är alla mer eller mindre inputorienterade. Till detta kan man givetvis säga att behovet av komparativ forskning är så stort att det inte spelar någon egentlig roll var man börjar; vidare kan man säga att det just är på denna sektor som det existerar traditioner att knyta an till och resultat att tolka och sammanfatta. En större ämnesmässig spridning över den politiska helhetsprocessens område hade enligt min mening dock varit att föredra, och det är att hoppas att det i fortsättningen uppstår grupper som engagerar sig t.ex. i studiet av beslutsprocesser och konsekvenser av samhällliga beslut.

3. Mot samnordisk forskarutbildning: ett första steg

Till förbundets uppgifter hör givetvis även att befrämja forskarutbildningen på statskunskapens område i Norden, och i detta avseende försöker förbundet göra en insats inom ramen för organisationen Nordiska forskarkurser. Den kursverksamhet som upprätthålles av nämnda organisation avser i främsta hand vara en komplettering av den nationella forskarutbildningen, och verksamheten skall innehållsmässigt ligga på frågor som gäller nya eller svårtillgängliga teoretiska och metodologiska problem och ny avancerad teknik. Kurserna bör därför i första hand gälla nya forskningsområden och de skall förläggas till nordiska institutioner där forskningsverksamheten är särskilt inriktad på det tema som kursen anknyter till.⁶ Styrelsen för Nordiska forskarkurser emottar förslag till dylika kurser, och beviljar medel till sådana kursers avhållande som den finner ändamålsenligt att stöda. Ansökningstiden för kurser avsedda att hållas sommaren 1977 utgick i mitten av februari 1976, varför förbundsstyrelsen redan i Stockholm hade att ta ställning till vilka initiativ den ville stöda i detta första skede.

Det visade sig härvid att Finland och Sverige på samma sätt som för projektgruppernas del föredrog en »wait and see» -politik. Sammanlagt förelåg endast tre förslag, inlämnade av representanter för Danmark och Norge. Förslagen avsåg kurser i a) multidimensionella skaleringstekniker; b) politisk textanalys; och c) metoder och teorier i studiet av regionala variationer. Efter i ärendet förd diskussion, där samtliga förslag befanns vara välmotiverade och värda understöd, beslöt styrelsen prioritera det sistnämnda förslaget och ställa sig bakom dess förverkligande under år 1977. De två andra förslagen uppfördes på styrelsens program för år 1978. Rent konkret innebär detta att förbunds-

styrelsen meddelar styrelsen för Nordiska forskarkurser sitt sommarkursprogram och de prioriteringar som gjorts inom ramen för detta program. Däremot uppträder förbundsstyrelsen inte som sökande part. Dess insats inskränker sig till ett anbefallelsbrev och en hänvisning till de särskilda ansökningar som inlämnats. Ansvaret för planering, ansökan och operationellt genomförande ligger hos de enskilda institutionerna.

För de universitetslärare som i förberedande syfte vill lägga upp föreläsningar och t.ex. licentiatseminarier med elevernas deltagande i en forskarkurs i sikte, kan det ha sitt intresse att ta del av några närmare detaljer kring det kursförslag som vann styrelsens förord för år 1977. Förslagsställare var Stein Rokkan, och kursen planeras avhållas i augusti 1977 i Bergen, där »forskergruppen for sammanlignende politikk» har påtagit sig det operationella kursansvaret. Kursen kommer att operera med nordiska regionaldata, och den har sju temata, nämligen: 1) teorier om territoriell differentiering; 2) regionalanalytiska metoder; 3) specialtekniker (t.ex. regionaliseringsalgoritmer); 4) regionanalytiska data-arkiv; 5) regionala kontraster i Norden; 6) regionala motkulturer och deras inverkan på den nationella politiken; och 7) värdering av regionalpolitiska medel. Om jag får citera direkt ur kursplanen så heter det där att »Kursen vil tjene til å gi yngre forskare innen statsvitenskap og politisk sosiologi kjennskap til metoder og teknikker i nyere matematisk geografi og til å åpne opp muligheter for intensiv bruk av ulike metoder på nordisk materiale», och detta borde rimligtvis intressera studerande i Finland i lika stor utsträckning som i de andra länderna. Deltagarantalet förutsättes bli c. 40, och förbundet tillsätter ett utskott för att gallra bland hugade kandidater från olika nordiska universitet.

Analogt med vad som gäller för forskargrupperna gäller även för forskarkursena att förbundet prioriterar förslag som representerar en fokusering på nordiska data och nordiska analyser. Prioriteringsgrunden kan synas litet märklig i metodologiska och metodiska sammanhang, och för min egen del ställer jag mig nog frågande till den, men den bör väl accepteras som ett utslag av principiell nordism. Tilläggas bör att förbundets kursprogram för år 1978 inte är definitivt fastslaget och att konkurrerande alternativ till de två förslag som redan föreligger för nämnda år på intet sätt är uteslutna. Ej heller är den möjligheten utesluten att förbundet kan gå in för flera kurser än en under samma år. De institutioner och forskningsinrättningar i Finland som eventuellt har intresse av att stå värd för sådana kursarrangemang har skäl att redan nu sätta igång med planeringsarbetet, vilket gärna kan ske i samråd med Statsvetenskapliga föreningen och dess representanter i NOPSA:s styrelse. Givetvis är det fortfarande möjligt att förelägga styrelsen för Nordiska forskarkurser förslag som inte passerat det nordiska statsvetarförbundet, men det torde nog vara en realistisk bedömning att säga att sådana förslag kanske har svårt att klara sig i konkurrensen med de förbundsprioriterade förslagen.

4. Övrig verksamhet

Beträffande förbundets övriga aktiviteter bör kort noteras att de nordiska statsvetarkonferenserna utgör en central verksamhetsform, som givetvis skall fortsätta. Konferensintervallerna har planerats vara tre år. Den koordinering av den nordiska representationen i ECPR och IPSA som förbundet jämlikt sina stadgar förutsättes utöva, innebär i praktiken endast strävanden till samordning i syfte att garantera en maximal nordisk insats i nämnda organ. Det är kanske skäl att framhålla att ett strängt fasthållande vid en rotationsprincip enligt min mening är en nödvändig förutsättning för att dessa strävanden skall vara framgångsrika. Principen är allmänt omfattad och självklar så länge vi talar om IPSA, och förhoppningsvis skall samma gälla även för ECPR, trots att antalet medlemsinstitutioner är olika stort i de olika nordiska länderna.

Publikationsverksamheten förtjänar några utförligare kommentarer. Till denna verksamhet hör utverkande — i mån av möjlighet — av medel för arbetsgruppernas rapporter och eventuella andra samnordiska publikationer, samt vissa preliminära planer på att få till stånd en likartad statsvetenskaplig dokumentation som den informationsläran bedriver inom ramen för NORDI-COM.⁷ Den åtminstone hittills viktigaste verksamhetsformen är dock utgivandet av årsboken SPS. Årsboken har som bekant utkommit med tio volymer för åren 1966—75, och den nuvarande huvudredaktörens, Erik Allardt, arbete med redigeringen av volym 11 pågår som bäst. Arbetet med volym 12 (1977) har också inletts, och denna volym skall ha karaktären av en tillbakablickande specialvolym, som bl.a. innehåller artiklar om statskunskapens utvecklingsdrag i de nordiska länderna under åren 1960—75 samt om den statsvetenskapliga professionens tillväxt och arbetsmarknadsplacering. En utförlig bibliografi för de nyssnämnda åren skall även ingå, som i komprimerad form bygger på de bibliografier för enskilda år som tidigare införts i SPS.

Frågan är emellertid om denna tillbakablickande specialvolym samtidigt är den sista årsboksvolymen. Redaktionskommittén för SPS har nämligen vid ett flertal tillfällen övervägt om inte en övergång från en årsbok till en kvartalstidskrift vore ett rationellt alternativ. För en sådan övergång talar ett flertal skäl, av vilka det viktigaste onekligen är att en utvidgning av textmassan ter sig nödvändig. Många goda artiklar måste i dagens läge tillbakavisas, och nationella och subnationella (regionala) hänsynstaganden måste i en utsträckning som inte ter sig angenäm tillåtas inverka på valet av artikelstoff. Ett annat viktigt motiv är att marknadsföringen av årsboken har visat sig vara problematisk. Stora delar av upplagan ligger osåld i USA, och det ligger nära till hands att tro att en tidskriftsform skulle erbjuda större möjligheter till en effektiv marknadsföring och distributionskontroll. Härtill kommer ännu att en tidskrift allmänt taget är en smidigare publikationsform än det kanske litet antikverade årsboksalternativet, och att Universitetsförlaget (som förlägger

SPS) för sin del gärna skulle se att en övergång till tidskrift kunde ske. Förlaget administrerar ett fyrtiotal tidskrifter, av vilka mer än hälften är engelskspråkiga, och har följaktligen såväl en stor vana som en inarbetad ställning att falla tillbaka på.⁸

Dessa till synes starka motiv till trots har en tydlig tveksamhet kunnat förmärkas inom såväl redaktionskommittén som förbundsstyrelsen, där man inte minst från finsk sida har framhållit det vanskliga i att överge en inarbetad och välkänd publikationsform till förmån för ett alternativ med osäkra konsekvenser. Man har framhållit att årsboken med tiden har vunnit en egen identitet, men att en tidskrift lätt blir endast en i högen av många andra och lätt drunknar i denna. Vad problemet med den ökade textvolymen beträffar — och att en ökning måste fås till stånd är ganska klart — står även andra utvägar till buds: man kan överväga ett utökat sidosantal för årsboken (kombinerat med en textsparande typografi) eller man kan överväga möjligheten att nu och då ge ut special- eller temavolymer vid sidan av den kontinuerliga årsboksproduktionen. Att dessa möjligheter innebär merkostnader är alldeles klart, men detta gäller givetvis även beträffande tidskriftsalternativet, som nog skulle förutsätta kännbara ökningar i de finansiella bidragen från medlemsländerna.

Vid mötet i Stockholm bordlades frågan än en gång för inhämtande av ytterligare information om finansieringsmöjligheter och estimer gällande olika publikationsformer. Det slutliga avgörandet skall träffas på hösten 1976, och efter det vet vi om Scandinavian Political Studies fortsätter utkomma eller övergår i — förslagsvis — Scandinavian Political Science Review.

NOTER :

¹ Erkki Berndtson, Pohjoismainen valtio-opin konferenssi Århusissa, *Politiikan tutkimus & Yhteiskunta*, 1975, nr. 1, ss. 9—10; Dag Anckar, Statsvetenskapliga Föreningen 40 år, *Politiikka*, 1975, nr. 3.

² Se t.ex. Ingemar Lindblad — Krister Wahlbäck — Claes Wiklund, *Politik i Norden. En jämförande översikt*, Bokförlaget Aldus/Bonniers, Stockholm, 1972, s. 8.

³ Att vetenskapsintegrationen ofta även har politiska aspekter är uppenbart, se härom t.ex. Raimo Väyrynen, Länsi-Euroopan tiedeintegraatio ja Suomi, *Politiikka*, 1974, nr. 2, ss. 141—153. Vad NOPSA beträffar tror jag dock inte att man på något håll har skäl till större betänkligheter i detta avseende — förbundet har tillkommit mera för att samordna än för att styra, och Finlands inflytande och bidrag är här av en annan storleksordning än i många andra internationella vetenskapsorganisationer.

⁴ *Midlertidige statutter for Nordisk Forbund for Statskundskab — Nordic Political Science Association*.

⁵ Beträffande dessa, se Anckar, *a.art.*

⁶ För utförligare uppgifter hänvisas till broschyren *Nordiska Forskarkurser. Allmän information-Inbjudan till förslag om kurser*, av vilken nya upplagor torde utges varje år.

⁷ För allmänna synpunkter på dokumentationsproblematiken inom samhällsvetenskaperna, se Ilkka Kalliomäki, *Yhteiskuntatieteiden informaatiopalvelujen kehittäminen*, *Politiikka*, 1974, nr. 1, ss. 58—64.

⁸ Jag baserar här min framställning på en promemoria av Per Torsvik, *Notat om den frentidige publikasjonsform for SPS/3* oktober 1975.